

Д.С. Половець,

учитель образотворчого мистецтва Уманської загальноосвітньої школи I-III ступенів №5 ім. В.І.Чуйкова Уманської міської ради Черкаської області;

А.Б. Олійник,

учитель музичного мистецтва Уманської загальноосвітньої школи I-III ступенів №5 ім. В.І.Чуйкова Уманської міської ради Черкаської області;

Л.А. Горбачова,

учитель хореографії Уманської загальноосвітньої школи I-III ступенів №5 ім. В.І.Чуйкова Уманської міської ради Черкаської області

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТАНЦІ

РОЗРОБКА ІНТЕГРОВАНОГО УРОКУ ІЗ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА. 5 КЛАС

Мета: Формування ключових компетентностей
Предметні компетентності:

Навчальна: ознайомити учнів з історією виникнення й різновидами українських народних танців, особливостями їх звучання та виконання. Продовжувати знайомство з українськими народними танцями, надавати характеристику засобам виразності, закріпити набуті уміння й навички про народний танець

Розвиваюча: розвивати власне розуміння специфіки змісту творів музичного, образотворчого, хореографічного мистецтва; привернути увагу до народних танців України, що є невід'ємною складовою цих мистецтв; використовувати набуті предметні компетентності у процесі творчої самореалізації; розвивати вміння учнів виконувати пісню з інструментальним та фонограмним супроводом, вміння розпізнавати на слух музичні народні інструменти, самостійно створювати пластичні імпровізації, продовжувати розвивати вміння надавати характеристику засобам виразності музичних творів

Виховна: виховувати патріотичні почуття та зацікавленість українськими народними танцями

Музичний матеріал: М.Мусоргський, гопак з опери «Сорочинський ярмарок»; український народний танець - «Козачок», «Гопак», «Аркан», муз.О.Жилінського.«Пісенька джури»

Наочні посібники: нотна хрестоматія; портрети М.Мусоргського, О. Жилінського

Обладнання: ТЗН, фонохрестоматія, українські народні костюми, репродукції картин із зображенням гопака, елементи одягу укр. нар. танців, картинки-розмальовки народних костюмів, кольорові олівці, фломастери, шаблони

Тип уроку: інтегрований урок.

Хід уроку

Учні входять до класу під музичний супровід (український народний танець -Козачок)

1. Організаційна частина.

- Перевірка готовності класу до уроку.
- Музичне вітання.

2. Актуалізація опорних знань.

- Як ви розумієте прислів'я «Музика без язика, а в гурті збирає»?
- Які твори ми слухали чи вивчали, музика яких об'єднувала б людей?
- Які українські народні інструменти ви знаєте?

3. Мотивація навчальної діяльності.

Слово вчителя музичного мистецтва.

Сьогодні урок ми розпочнемо з невеликої розумової розминки. Перед вами 6 квадратів, під кожним з яких захована літера. Для того, щоб відкрити літеру

– потрібно виконати завдання. Відкривши всі літери ви дізнаєтесь тему нашого уроку.

Ігрова розминка « Танець».

- Швидкість виконання музичного твору? (*Темп*)
- Великий струнно-щипковий інструмент, що має 47 струн і дивовижний, чарівний тембр? (*Арфа*)
- Неправда, вигадка, розповідати нісенітниця, те, чого немає в дійсності? (*Небилиці*)
- Ім'я норвежського композитора Гріга? (*Едвард*)
- Інформація, яка є новою, найцікавішою? (*Цікавинки*)

Отже, тема нашого уроку – «**Танець. Українські народні танці**»

Слово вчителя музичного мистецтва. Українська пісня – це душа народу. Але й у танцях українці завжди були та є завзятими. На святах або після того, як добре попрацювали, збиралася молодь, щоб відпочити. А кращий відпочинок – це добра пісня і запальний танок! Мистецтво танцю сягає своїм корінням у глибоку давнину. Танці виникли як прояв емоцій і почуттів людини, яка намагалася виразити їх у рухах. Спочатку вона намагалася імітувати в танці поведінку тварин і птахів, потім – жести, що відображали певні трудові процеси. Це сприяло розвитку танцювальних рухів. Згодом танці стали складовою ритуалів, обрядів. Виконання танців потребувало інструментального супроводу. Танцювальна музика України багата й різноманітна. Найвідоміші народні танці: гопак, козачок, метелиця, аркан.

Запрошую вас зустрітися з найпопулярнішими українськими танцями – **гопаком, арканом, козачком.**

4. Основна частина.

Слово вчителя хореографії. Історія виникнення народних танців дуже давня. Розпочалася вона з магічних обрядів, рухів та заклинань, які наші предки виконували перед полюванням, збиранням врожаю, битвою з ворогом тощо.

Український народний танець формувався і вдосконалювався протягом віків та був тісно пов'язаний із життям народу, його побутом, працею, певним художнім смаком..

Українські народні танці мають певні різновиди, традиційні рухи та композиції.

Національним танцем українського народу є «Гопак» – своєрідне змагання між танцюристами. Щоб танцювати цей веселий і запальний танок, треба бути спритним і міцним. Адже гопак – танець, для виконання якого потрібна неабияка фізична сила!

Гопак виник у середовищі козаків, які боронили Україну від ворогів. Під час цього танцю козаки змагалися у спритності, силі, супроводжуючи танець вигуками «гоп – гоп». Виконання танцю допускає імпровізацію (стрибки, присідання, обертання). Гопак бувають сольні, парні, групові. У минулому гопак виконували переважно чоловіки. Вважалося, що елементи гопака використовувалися у бою. У рухах гопака козаки повторювали рухи вершника, підскакували та крутилися у повітрі, відпрацьовували володіння шаблею.

Зараз гопак танцюють переважно молоді хлопці та дівчата на сцені, під час свят, на весіллях.

Показ дітьми з хореографічного шкільного гуртка елементів танцю Гопак.

Завдання:

Долучитися до виконання рухів танцю

Перегляд відео – різновиди українського народного танцю «Гопак»

Слово вчителя образотворчого мистецтва.

У наш час переважно бачимо народні танці на сцені у виконанні танцювальних колективів або окремих виконавців, вдягнутих у національні костюми.

Також народний танець художники часто зображують на картинах.

Читання вірша « Український гопак». Стасюк В.

Український гопак – це не просто танок,
 Це – культура і гордість народу!
 Це – широка душа і мистецький вінок,
 Цьому Роду – нема переводу!
 Це – нестримний вогонь, ніжний подих вітрів,
 Дивна грація, легкість і сила,
 Емоційний порив, феєрверк почуттів,
 Це – політ над віками, це – крила!
 Це є нації код, і глибинне коріння,
 Це – незламність, і гідність, і воля,
 Це – велична й могутня моя Україна!
 Її слава, окраса, і доля!

Слово вчителя музичного мистецтва. Діти,

зверніть увагу на елементи українського костюма. Який одяг відноситься до нашого національного вбрання?

Танцювальні костюми є схожими на національний одяг, але все ж дечим відрізняються. Зазвичай дівчата одягають білі сорочки з вишитими візерунками та національною символікою, поверх них – вовняну поневу (спідниця) та фартух. Червоні намиста, чобітки та вінок з квітками чудово доповнюють образ української дівчини.

Шаровари – “візитна картка” гопака. Це широкі чоловічі штани, зазвичай червоного або синього кольорів, які підв'язують кушаком (поясом).

Бесіда.

- Які кольори переважають в костюмах?
- Якими засобами художник передав рух, динаміку танцю?

- Який настрій створюють картини?

Слово вчителя образотворчого мистецтва.

Сьогодні на уроці ви відтворите весь спектр кольорів українського народного костюма засобами художньої виразності.

Послідовність виконання роботи:

1. Розглянути шаблон.
2. Уявити співвідношення кольорів.
3. Практично виконати роботу (розфарбувати вбрання).

Виставка (захист) готових робіт.

5. Практична робота

(Практичну роботу діти виконують в парах. Вчитель надає індивідуальну допомогу за потребою. Звучить музика)

Слово вчителя музичного мистецтва. Ми

можемо зустріти мелодії українського гопака в творчості багатьох композиторів, в оперній та симфонічній музиці. Композитор **Модест Петрович Мусоргський** (1839 —1881р.) написав оперу «Сорочинський ярмарок». Твір сповнений народним гумором, любов'ю та інтересом до українського народного життя і побуту. Життєрадісно та завзято звучить український гопак.

(Слухання Гопака з опери «Сорочинський ярмарок» М.Мусоргського)

Бесіда:

Який характер має цей танець?

Чи схожа мелодія Гопака з опери на музику українського народного танцю Гопак?

Слово вчителя хореографії. Продовжуємо знайомство з народними танцями.

АРКАН – старовинний український народний чоловічий танець, який виконують зімкнутим колом або півколом з топірцями в руках. Він є головним елементом обряду посвячення молодого гуцула в легіні (парубки), після чого той отримував право носити топірець та підперізуватися широким паском. А ще, перед військовими виступами, щоб перевірити воїна на спритність, міцність, витривалість, чоловіки у колі виконували цей танець. Музика швидка, енергійна, запальна. Хто не витримував темпу, що постійно прискорювався, та розривав руки під час його виконання – той вибував з кола і не складав іспиту.

Завдання. Продивіться відео танцю та дайте відповідь на запитання: У чому полягає його особливість? (Мелодія, темп, ритм, вигуки)

Історія танцю «Козачок». З давніх – давен до улюблених танців українців належить старовинний масовий хороводний танець «Козачок». Першими його виконавцями були козаки – воїни. Звідси походить його назва. Іноді танець починається повільним вступом ліричного характеру. Але основна частина його завжди бадьора та життєрадісна. Швидкий рух, чіткий ритм, повторення в різних варіантах тієї самої музичної фрази передають жваві й дрібні танцювальні рухи, що властиві танцю.

Учитель. Подивіться український народний танець козачок у виконанні учнів шкільного хореографічного гуртка.

Завдання:

- Чим відрізняється танець «Козачок» від танцю «Аркан»?
- Що є спільним для всіх українських народних танців?

6. Аналіз музичних творів

- Ритм яких танців вам найбільше сподобався?
- Який характер танців? Розкажіть про це.
- Які засоби музичної виразності вам вдалося розпізнати у прослуханих творах?
- Охарактеризуйте мелодію, лад, гармонію, ритм, темп, регістр, динаміку кожного танцю.

Який настрій вам «навіяли» картини з зображенням танцю? Розкажіть про нього.

Слово вчителя музичного мистецтва. Діти, а ви знаєте хто такий джура?

Джура, цюра або чура — так називали в Україні в 16—18 століттях зброєносця, учня у козацької старшини. Зазвичай джурами були молоді хлопці. Разом із козаками джури ходили в походи, брали участь у боях. Первісно джура — перське слово, що означає «товариш», в українську потрапило як запозичення з тюркської.

7. Вокально – хорова робота.

Знайомство та розучування пісні О.Жилінського «Пісенька джури».

8. Підсумок уроку. Узагальнення вивченого матеріалу. «Мікрофон»:

- Що нового ви дізнались на уроці?
- Як виник танець?
- Які українські народні танці ви знаєте? Розкажіть про їхні особливості виконання та музичний супровід.
- Які кольори переважають в українському народному костюмі?
- Який настрій у вас викликали мелодії народних танців?
- Розкажіть про свої враження.

9. Творче завдання. Придумати й намалювати ілюстрацію до диска «Українські народні танці».

Учні виходять із класу під музичний супровід (укр. нар. танець козачок).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Гопак» – виконує національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського. URL: <https://youtu.be/rpGMbjBBvIM>.
2. Танець "Козачок" URL: <https://youtu.be/2JoH6tJIBvI>.
3. Український народний танець "Козачок". URL: <https://youtu.be/AJcXJesg7KE>.
4. Аркан. URL: <https://youtu.be/xIHSiRMypgQ>.
5. Гопак. URL: <https://prolviv.com/blog/2017/04/29/nevidomi-fakty-pro-ukrainskyi-hopak/>; <http://dance.knukim.edu.ua/nevidomi-fakti-pro-ukra%D1%97nskiy-gopak/>.
6. Козачок. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/http://narodni.com.ua/unt>.
7. Аркан. URL: <https://verkhovyna.life/news/2018/10/18/352/view>; <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

В.С.Цвинтарний,

учитель фізичної культури Черкаської гімназії № 31 Черкаської міської ради Черкаської області

«НАСТІЛЬНИЙ ТЕНІС»: ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ, ВПРАВИ З ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЯ

Невід’ємна складова подальшого суспільного прогресу, у тому числі розвитку системи освіти – вдосконалення фізичної культури української людини, що є необхідним засобом зміцнення здоров’я, в кінцевому результаті – повноцінному житті і діяльності.

Результативний напрям досягнення цих цілей – оволодіння і активні заняття спортивними іграми. Адже вони характеризуються, з одного боку, різноманітністю рухових якостей, що розвиваються, в співвідношенні природним руховим потребам людини, а з іншої – підвищеною ефективністю, обумовленою ігровою сюжетністю, емоційністю.

І серед всіх спортивних ігор настільний теніс, мабуть, в найбільшій мірі втілює їх переваги. Він розвиває якості, необхідні і стрибунові, і метальникові, і гімнастові, виховує ігрове тактичне мислення, силу волі, ініціативність, колективізм і таким чином, є дієвим способом як масового оздоровлення, так і власне спортивного вдосконалення. У організаційному аспекті до переваг настільного тенісу слід віднести і простоту інвентарю, відносно нескладність вибору місця гри і його устаткування. Її можна проводити і в спортивному залі, і на відкритих майданчиках. Настільний теніс в умілих руках може стати тим золотим ключиком, який вільно відкрис перед дітьми двері в великий світ спорту.

В нашій країні настільний теніс порівняно молодий вид спорту. Але не дивлячись на свій молодий вік, він все більше і більше стає популярним видом спорту. Тому, на нашу думку, неприпустимим є те, що настільний теніс, в порівнянні з футболем, баскетболом, волейболом і іншими іграми, займає більш ніж скромне місце в програмах інститутів фізкультури, факультетів фізвиховання при педагогічних інститутах. До цих пір відчувається недовлік

спеціальної літератури по настільному тенісу. Заповнити в якійсь мірі цей пропуск і покликаний даний матеріал. Розпочнемо його виклад і історії виникнення тенісу.

В XVI ст.в Англії і Франції виникла цікава гра без визначених правил. Грالی м’ячем з пір’їнами. Згодом з’явився гумовий м’яч. Збереглися малюнки сивої давнини на яких грали ракетками схожими на ті, які застосовують в великому тенісі. Потім з відкритих майданчиків гра перейшла в приміщення. Грالی на підлозі. Потім на двох столах, розташованих на деякій відстані один від одного. Потім столи поставили поруч. Між ними натягли сітку. Простий інвентар і невеликі розміри майданчика давали змогу грати де завгодно. Настільний теніс продовжувався розвиватись.

В XIX столітті він з’явився в Росії. В 1860 році в Петербурзі відкрився клуб “Крикет і лаун-теніс”, але як і раніше там переважно грالی в волан, лапту, тамбурін. Тамбурін або же-де-поль з ракетками без ручки, попередником настільного тенісу.

Перші правила гри були створені в Англії. Одна партія до 30, а не до 11 очок, як тепер. Своєрідною була форма учасників: Вечірній одяг: жінки в довгих сукнях, чоловіки в смокінгах. Активізував подальший розвиток настільного тенісу винахід французького інженера Джеймса Рібса (1894р). він ввів у гру цілуоїдний м’яч. Поступово змінювалась і форма ракетки. З’явилися фанерні, вага яких зменшилась майже втричі. Вкорочена ручка викликала необхідність по новому тримати ракетку. Почали застосовуватись і нові методи обклеювання ігрової поверхні: пергамент, шкіра, велюр. Автором цих модифікацій був англієць Е. Руд.

На рубежі XX століття визначилася і назва гри “Пінг-понг”.

Педагогічний вісник, №1-2, 2022